

Viens insulta pacients gadā izmaksā 6800 EUR

Katru gadu maija vidū Eiropā tiek atzīmēta Eiropas Insulta diena. Tās laikā notikšajā publiskajā diskusijā „Insulta profilakses nozīme ilgdzīvojošā sabiedrībā” ārsti un nozares eksperti vairākrāt uzsvēra nepieciešamību tūlītējai atbildīgo amatpersonu rīcībai insulta profilakses uzlabošanā, norādot uz sliktu situāciju primārājā veselības aprūpē un medikamentu pieejamībā.

Kā ziņots iepriekš, Latvijā ir 2,5 reizes augstāka mirstība no insulta nekā vidēji Eiropas Savienībā - attiecīgi 124 mirušo/100 000 iedzīvotāju Latvijā pret 50 mirušo/100 000 iedzīvotāju ES.

Latvijas Veselības ekonomikas asociācijas (LVEA) valdes priekšsēdētāja Daiga Behmane, kuras vadībā veikti jaunākie aprēķini par insulta izplatību un seku izmaksām valstij un individuāli uzsvēra - skaitliski apliecināja, ka ekonomējot uz insulta profilaksei un primārai aprūpei nepieciešamajiem līdzekļiem, iestājoties insulta gadījumam, izmaksas uz katru insulta pacientu sasniedz 6800 EUR gadā. D.Behmane: „Saskaņā ar LVEA jaunākā pētījuma datiem, katru gadu valstī vidēji ar insultu saslimst 10 500 cilvēku, izmaksas insulta gadījumā ārstēšanā tuvojas 70 milj. EUR gadā, turklāt no visām šīm izmaksām 30% ir jāsedz pacientam pašam.”

Diskusijas dalībnieki - kardiologi un neirologi - uzsvēra, ka, pieaugot iedzīvotāju dzīvildzei vairāk jādomā par veselīgi nodzīvotiem gadiem, tāpēc par insulta ierobežošanu ir pamats runāt arvien vairāk. Insults daudzos gadījumos ir novērsams, savlaicīgi diagnosticējot riskus, tostarp, mirdzaritmiju vai hipertensiju, kā arī uzsākot

atbilstošu ārstēšanu. Pacientu biedrības „ParSirdi.lv” vadītāja Inese Mauriņa: „Mēs - pacienti - aicinām atbildīgās institūcijas un valsts budžeta politikas plānotājus ieklausīties speciālistu ieteikumus, ņemot vērā arī aprēķinus, kas liecina, ka valstī ik gadu ir miljīgi izdevumi, kas saistīti ar insulta patientu aprūpi. Tāpēc uzskatām,

ka nekavējoties nepieciešami līdzekļi šīs postošās saslimšanas profilaksei un risku ārstēšanai, tostarp arī medikamentu pieejamībai, lai pēc iespējas mazinātu insulta saslimšanas, invalīditātes un nāves gadījumus!”

Saskaņā ar speciālistu teikto, liela daļa saslimušo iepriekš nav zinājuši par insulta riskiem, nav

atzinājuši simptomus un līdz ar to nav arī atbilstoši ārstējušies. Šogad, atzīmējot Eiropas Insulta dienu, īpaši uzmanība, tiek pievērsta mirdzaritmijai - izplatītiem sirds ritma traucējumiem, kuri vērtējami, kā viens no bīstamākajiem insulta riska faktoriem. Pārciešot šādu insultu, vairāk nekā 1/4 pacientu mirst, bet liela daļa pacientu ir

riskis palikt paralīzētiem un kopjamiem.

Informāciju sagatavoja Inese Mauriņa, biedrības „ParSirdi.lv” vadītāja

* Dati no European Health for All Database (HEA-DB) un Slimību profilakses un kontroles centra

10 patiesības par insultu

1. Kas ir insults?

Insults ir pēkšņs smadzeņu bojājums, kas rodas un atstāts:

- Asinsvada nosprostojuma dēļ (notiek biežāk) - tāda gadījumā to sauc par išēmisku insultu jeb cerebrālu infarktu.
- Asinsvada plīsuma dēļ (notiek retāk) - tāda gadījumā to sauc par hemorāģisku insultu.

2. Vai insults ir izplatīta slimība?

- Katru gadu Latvijā slimnīcās nonāk ap 7000 cilvēku ar cerebrālu infarktu un ap 1000 pacientu ar hemorāģisku insultu.
- Latvijā ik dienas ar insultu mirst apmēram 7 cilvēki jeb 118 no 100 000 iedzīvotāju.*
- Pasaulē katru gadu insultu pārcieš 15 miljoni cilvēku, 5 miljoni no tiem kļūst kopjami jeb atkarīgi no citu palīdzības, bet 5 miljoni nomirst.**

3. Kādi ir galvenie insulta cēloņi?

- Išēmiska insulta biežākie cēloņi ir ateroskleroze smadzeņu vai kakla artērijās un sirds mirdzēšanas aritmija.
- Hemorāģiska insulta biežākie cēloņi ir augsts asinsspiediens vai nepareizi veidots asinsvads (aneirisma).
- To, kāda veida insults noticis, var diagnosticēt tikai, veicot galvas smadzeņu izmekējumus.

4. Kādi ir galvenie insulta riska faktori?

- Riska faktors, ko nevar ietekmēt, ir vecums, tomēr ar insultu var saslimt jebkurā vecumā. Ieauze risks sevišķi pieaug, pārsniedzot 55 gadu vecumu; pēc tam risks dubultojas ik 10 gadus.
- Riska faktori, ko var ietekmēt, respektīvi, samazināt, ir augsts asinsspiediens un paaugstināts holesterīna (sevšķi zema blīvuma holesterīna) līmenis asinīs, kā arī sirds mirdzēšanas aritmija, cukura diabēts.
- Riska faktori, kas ir saistīti ar dzīvesveidu, ir smēķēšana, nepietiekama fiziska aktivitāte, aptaukošanās, nepareizi ēšanas paradumi (nesabalansēts uzturs, daudz dzīvnieku izcelsmes tauku), pārmērīga alkohola lietošana.

5. Vai no insulta var izvairīties?

- Katram cilvēkam ir jāzina savs asinsspiediens, pulss (jāpārbauda arī pulsa ritms), holesterīna līmenis, cukura līmenis asinīs un jākontrolē šie rādītāji. Īpaši, pārsniedzot 40 gadu vecumu.
- Ārsta nozīmētie medikamenti jālieto regulāri, nepieciešamības gadījumā - visu mūžu.
- Jāvēršas veselīgs dzīvesveids, nepieciešama pietiekama fiziskā aktivitāte (vismaz 30 minūtes ik dienas), pareizi ēšanas paradumi, jāatmet smēķēšana.

* <http://www.epic.gov/healthcare-topics/stroke>

** <http://www.strokecenter.org/patientinfo/stroke-stroke-statistics/>

Kā atpazīt insultu - A.T.R.I. tests*

Rīkojies ĀTRI!

Formula, kas ātri ļauj konstatēt dažas būtiskas insulta pazīmes:

Ā - atsmaidīt

Lūdz cilvēku pasmaidīt un novērtēt, vai sejas vienā pusē acu vai mutes kaktiņš nav noslīdējis uz leju.

T - turēt

Pārbaudi, vai cilvēks spēj vienlaikus pacelt un patstāvīgi noturēt abas rokas.

Ko Tu teici?

R - runāt

Pārbaudi, vai cilvēks spēj runāt un pateikt/atkārtot vienkāršu teikumu.

I - izsaukt

Nekavējoties izsauc neatliekamo medicīnisko palīdzību, zvanot 113.

* Starptautiskā FAST testa adaptācija

